

គោលនយោបាយការបរទេសចិន៖ ក្នុងឆ្នោះប៉ាឡេស្ទីន និងអ៊ីស្រាអែល

១. សេចក្តីផ្តើម

បច្ចុប្បន្នចិនក្នុងនាមជារដ្ឋសំខាន់មួយសម្រាប់គម្រោង“ខ្សែក្រវាត់មួយផ្លូវមួយ”សម្រាប់ភូមិសាស្ត្រនយោបាយនៅមជ្ឈិមបូព៌ាមានដំណើរការទៅបានដរាបណា ស្ថិរភាពនយោបាយអ៊ីស្រាអែលដែលជាទីតាំងភូមិសាស្ត្រមួយជាចាំបាច់សម្រាប់ការចូលរួមសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសចិននៅមជ្ឈិមបូព៌ា។¹ ចិនខ្លាចអស្ថិរភាពនៅមជ្ឈិមបូព៌ាដោយប្រទេសចិនបានបង្ហាញខ្លួនជាយូរមកហើយថាជាអ្នកគាំទ្រដ៏រឹងមាំដល់បុព្វហេតុប៉ាឡេស្ទីន ទន្ទឹមនឹងការកសាងទំនាក់ទំនងនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចនិងយោធាកាន់តែជិតស្និទ្ធជាមួយអ៊ីស្រាអែល។² ចិនមានវត្តមានជាច្រើនឆ្នាំមកហើយនៅតំបន់ដើមបូព៌ាដោយចិនគិតរៀងមួយមុខគត់ គឺធ្វើជំនួញពាណិជ្ជកម្ម ដោយមិនយកខ្លួនទៅពាក់ព័ន្ធនឹងសង្គ្រាមជម្លោះប្រដាប់អាវុធនៅក្នុងតំបន់ដើមបូព៌ានោះទេ។ ដើម្បីប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួន ចិនបានប្រកាន់ជំហរអព្យាក្រឹត មិនចូលទៅកាន់ជើងរបស់ភាគីណាទាំងអស់។³ យុទ្ធសាស្ត្រមជ្ឈិមបូព៌ារបស់ប្រទេសចិនផ្តោតទៅលើការរក្សាសន្តិសុខថាមពលរបស់ខ្លួនដើម្បីទាញយកទីផ្សារ និងឱកាសវិនិយោគសម្រាប់អាជីវកម្មចិន។ ការទូតចិននៅមជ្ឈិមបូព៌ាជាញឹកញាប់ត្រូវបានគេយកមកប្រើជាមួយសន្តិសុខថាមពលដែលសង្កត់ធ្ងន់លើប្រធានបទនៃការគោរពគ្នាទៅវិញទៅមកនិងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ។⁴ នៅលើឆាកអន្តរជាតិចិនបានបង្ហាញសកម្មភាពការទូតខ្លះខ្លះជាអ្នកសម្របសម្រួលយ៉ាងសកម្មជាពិសេសនៅអង្គការសហប្រជាជាតិ ប៉ុន្តែអាមេរិកបានជំទាស់មិនឱ្យចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍លើវិបត្តិនេះដោយសំអាងថា ខ្លួនកំពុងដោះស្រាយជម្លោះ តែរដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសចិនលោក វ៉ាន់ យី ដែលដឹកនាំកិច្ចប្រជុំបានបង្ហាញការសោកស្តាយ និងទាមទារឱ្យអាមេរិកត្រូវចេះទទួលខុសត្រូវលើបញ្ហាខ្លួន។ ចិនថាយើងអំពាវនាវឱ្យអាមេរិកទទួលខុសត្រូវលើបញ្ហាខ្លួនឱ្យបានត្រឹមត្រូវ។⁵

¹ Wang Jin, “China’s Middle East Dilemma: Israel or Palestine?”, thediplomat, January 10, 2017, <https://thedi diplomat.com/2017/01/chinas-middle-east-dilemma-israel-or-palestine/> (accessed May 29, 2021 at 2:37pm)

² Mu Cui, “Israel-Gaza crisis: China fears instability in Middle East”, Dw, May 19, 2021, <https://www.dw.com/en/israel-gaza-china-conflict/a-57586757> (accessed May 20, 2021 at 2:51pm)

³ ណាង បុប្ផា៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ “នៅពេលដែលចិនចាប់អារម្មណ៍តំបន់ដើមបូព៌ា” វិទ្យុបារាំង, <https://www.rfi.fr/km/asia/20180711-%E2%80%8Bchina-new-diplomatie-middle-east> (accessed May 20, 2021 at 9:39pm)

⁴ Chris Zambelis, “China’s Palestine Policy”, Jamestown, March 4, 2009, <https://jamestown.org/program/chinas-palestine-policy/> (accessed May 21, 2021 at 7:18pm)

⁵ ជឿន ភារិន្ទ៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១ “ចិនសោកស្តាយ បន្ទាប់ពីអាមេរិកជំទាស់សេចក្តីថ្លែងការណ៍លើអ៊ីស្រាអែលនិងប៉ាឡេស្ទីនជាថ្មី” ថ្មីៗ, <https://thmeythmey.com/?page=detail&id=103763> (accessed May 18, 2021 at 7:49am)

២. ប្រវត្តិដំបូងៗនៃប្រទេសអ៊ីស្រាអែល និងប្រទេសជ័រម៉ង់

ដើម្បីយល់បានពីដំបូងៗ រវាងប្រទេសទាំងពីរគេត្រូវត្រឡប់ទៅមើលរឿងអតីតកាលនាឆ្នាំ១៩៤៧។ នៅឆ្នាំនោះ អង្គការសហប្រជាជាតិបានសម្រេចកាត់ ទឹកដីប្រទេសអ៊ីស្រាអែល ដែលស្ថិតនៅក្រោមការកាន់កាប់របស់អាណានិគមនិយមអង់គ្លេសជាបីចំណែក។ មួយចំណែកសម្រាប់បង្កើតរដ្ឋថ្មីហ្វីលីពីន មួយចំណែកទៀត សម្រាប់បង្កើតរដ្ឋឥស្លាម និងមួយចំណែកចុងក្រោយ ស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងពិសេសរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ។ ប៉ុន្តែនៅពេលដែលអង់គ្លេស ចាកចេញលែងកាន់កាប់ទឹកដី ប្រទេសអ៊ីស្រាអែលទៅទៀត សង្គ្រាមអាវ៉ាប់ និងអ៊ីស្រាអែលបានផ្ទុះឡើង។ ជាលទ្ធផលប្រទេសអ៊ីស្រាអែលបានចាប់កំណើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៤៨ ដែលមានហ្សេរូសាឡឹម (Jerusalem) ខាងលិចជារដ្ឋធានី។ ចំណែកហ្សេរូសាឡឹម ខាងកើត បានធ្លាក់ទៅក្នុងដៃគ្រប់គ្រងរបស់អាណានិគមក្រហមដាស៊ី។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦៧ ជ័យជំនះដ៏គួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលរបស់អ៊ីស្រាអែលក្នុងសង្គ្រាមប្រយុទ្ធគ្នាតែ៦ថ្ងៃ ជាមួយក្រុមប្រទេសអាវ៉ាប់ បានធ្វើឱ្យអ៊ីស្រាអែលដណ្តើមគ្រប់គ្រងក្រុងហ្សេរូសាឡឹមខាងកើត និងភ្ជាប់ទឹកដីស៊ីហ្ស៊ីយ៉ា និងហ្គាហ្សាររបស់ប្រទេសអ៊ីស្រាអែលទៅក្នុងទឹកដីរបស់អ៊ីស្រាអែល។ នៅឆ្នាំ១៩៨០ សភាអ៊ីស្រាអែលបានអនុម័តច្បាប់ ដែលបានចែងថា ហ្សេរូសាឡឹម ជារដ្ឋធានី អមតៈ និងដែលមិនអាចចុះចែកបានរបស់អ៊ីស្រាអែល។ តាំងពីពេលនោះមក អ៊ីស្រាអែលបានបោះតាំងទី ស្ថាប័នសំខាន់ៗរបស់ខ្លួន នៅលើទឹកដីហ្សេរូសាឡឹម ខាងលិច ដែលមានដូចជា រដ្ឋសភា ធនាគារកណ្តាល ហើយនិងតុលាការកំពូលរបស់អ៊ីស្រាអែល។ ក្រៅតែពីទីតាំងរដ្ឋបាល អ៊ីស្រាអែលបានពង្រីកផងដែរលំនៅឋានទៅក្នុងទឹកដីហ្សេរូសាឡឹមខាងកើត។ អាមេរិកនិងប្រទេសនៅអឺរ៉ុបបានចាត់ទុកការចូលកាន់កាប់របស់អ៊ីស្រាអែលនៅហ្សេរូសាឡឹមខាងកើតថា ខុសនឹងច្បាប់អន្តរជាតិ និងបានបដិសេធមិនប្តូរទីតាំងស្ថានទូតរបស់ខ្លួន ទៅនៅហ្សេរូសាឡឹម។ នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងក្រុងអូស្ត ឆ្នាំ១៩៩១ ដែលផ្តោតសំខាន់ទៅការចរចា សន្តិភាព អ៊ីស្រាអែល ប្រទេសអ៊ីស្រាអែល គេបានប្រមើលមុនដែរថា ហ្សេរូសាឡឹមខាងកើត នឹងក្លាយជាអនាគតរដ្ឋធានីរបស់ប្រទេសអ៊ីស្រាអែល។ អ៊ីស្រាអែលចង់គ្រប់គ្រងហ្សេរូសាឡឹម ទាំងមូល គឺមិនចង់បាត់បង់មួយចំណែកណាមួយទៅឱ្យប្រទេសអ៊ីស្រាអែលនោះទេ។ តាំងពីដើមមក អ៊ីស្រាអែល មិនដែលឈប់ទេ គោលនយោបាយពង្រីកទឹកដីរបស់ខ្លួន តាមរយៈការសាងសង់បន្ថែម លំនៅឋានទៅក្នុងទឹកដីរបស់ប្រជាជនប្រទេសអ៊ីស្រាអែល។ អង្គការសហប្រជាជាតិបានចោលទោស សកម្មភាពរំលោភទឹកដីរបស់អាជ្ញាធរអ៊ីស្រាអែល។ ប៉ុន្តែគ្មានអ្នកណាអាចទប់ស្កាត់មហិច្ឆិតារបស់អ៊ីស្រាអែល ដែលមានអាមេរិកនៅការពារពីក្រោយខ្នង។ នៅឆ្នាំ១៩៩៥សភាអាមេរិកបានបង្កើតច្បាប់មួយ ឈ្មោះថាស្ថានទូតនៅហ្សេរូសាឡឹម ដែលនិយាយពីការវេជ្ជសាស្ត្រទីស្ថានទូតអាមេរិក ពីក្រុងតែលអាវីវ ទៅហ្សេរូសាឡឹម ។ នៅក្នុងអត្ថបទច្បាប់របស់អាមេរិក គេមានសរសេរដែរថាហ្សេរូសាឡឹមជារដ្ឋធានីរបស់អ៊ីស្រាអែលតាំងពីឆ្នាំ១៩៥០។ យ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រធានាធិបតីអាមេរិកមុនៗ លោកដូណាល់ ត្រាំ នៅរៀងរាល់៦ខែម្តង បានព្យាយាមប្រើចំណុចមួយនៃច្បាប់ដើម្បីពន្យារពេលនៃការអនុវត្តច្បាប់នេះ ក្នុងហេតុផលសន្តិសុខជាតិ។ ការប្រកាសទទួលស្គាល់របស់អាមេរិក គឺជាជ័យជំនះរបស់អ៊ីស្រាអែល ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ ប្រជាជនប្រទេសអ៊ីស្រាអែលបានព្រមានអាមេរិកឱ្យចាកចេញ រីឯអាចបាត់បង់កេរ្តិ៍ឈ្មោះ និងភាពស្មោះត្រង់ ក្នុងនាមជា មហាអំណាចដែលចង់ជួយដោយយុត្តិធម៌ឱ្យមានដំណោះស្រាយសន្តិភាពរវាងប្រទេសអ៊ីស្រាអែលនិងអ៊ីស្រាអែល។

បើសិនអាមេរិកទទួលស្គាល់ហ្សេរុយសាឡឹម ជារដ្ឋធានីរបស់អ៊ីស្រាអែល ប៉ាឡេស្ទីនមិនត្រឹមតែបាត់បង់ទឹកដីហ្សេរុយសាឡឹម ខាងកើតតែប៉ុណ្ណោះទេ ក្តីសង្ឃឹមនឹងបានទទួលឯករាជ្យ អាចក្លាយជាប្រទេសពេញមុខមាត់មួយ ក៏ត្រូវរលាយដោយសារតែស្នាដៃរបស់លោកដូណាល់ ត្រាំដេរ។^៦ ត្រឡប់ទៅមើលប្រទេសចិនវិញទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅតែមានកត្តាដែលកំណត់ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធរវាងចិននិងអ៊ីស្រាអែល។ ម៉្យាងវិញទៀតប្រទេសចិនត្រូវយកកង្វល់របស់ប៉ាឡេស្ទីនមកពិចារណា។ ការធ្វើឱ្យប្រក្រតីនូវទំនាក់ទំនងការទូតរវាងចិននិងអ៊ីស្រាអែលបានកើតឡើងតែក្នុងឆ្នាំ១៩៩២ នៅពេលដែលការចរចាសន្តិភាពអ៊ីស្រាអែល-ប៉ាឡេស្ទីន។ ក្នុងនាមជាមហាអំណាចកាន់តែខ្លាំងឡើងដែលខ្វះវត្តមានយោធាផ្ទាល់នៅមជ្ឈិមបូព៌ាប្រទេសចិនត្រូវការ “ អំណាចទន់ ” នៅក្នុងរដ្ឋអាវ៉ាប់។ នៅពេលដែលរដ្ឋាភិបាលអ៊ីស្រាអែលដែលដឹកនាំដោយសម្ព័ន្ធមិត្តស្តាំនិយមពន្យារពេលការចរចាសន្តិភាពជាមួយប៉ាឡេស្ទីននៅពេលដែលការតាំងទីលំនៅរបស់ជួរហ្វូបានពង្រីកនៅតំបន់វេសប៊ែងដោយគ្មានទីបញ្ចប់ប្រទេសចិនត្រូវឈរជើងសម្រាប់ប៉ាឡេស្ទីនដើម្បីរក្សានូវរូបភាពល្អមួយក្នុងចំណោមរដ្ឋអាវ៉ាប់និងមូស្លីមដែលស្ថិតនៅតាមបណ្តោយ “ ផ្លូវមួយខ្សែក្រវាត់មួយផ្លូវ ” ។^៧

៣. ហេតុការណ៍២ឆ្នោះថ្មី

ការប្រយុទ្ធគ្នាក្នុងតំបន់ហ្គាហ្សា (Gaza) បានចាប់ផ្តើមនៅថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា បន្ទាប់ពីភាពតានតឹងរវាងពលរដ្ឋអ៊ីស្រាអែល និងប៉ាឡេស្ទីនបានកើនឡើងជាច្រើនសប្តាហ៍នៅក្នុងទីក្រុងហ្សេរុយសាឡឹម ខាងកើត ហើយបានឈានដល់ការប៉ះទង្គិចគ្នានៅទីសក្តារៈមួយកន្លែងដែលត្រូវបានគេរកឃើញជាដោយពលរដ្ឋមូស្លីម និងជនជាតិជួរហ្វូ។ ក្រុមហាម៉ាស (Hamas) ដែលគ្រប់គ្រងតំបន់ហ្គាហ្សា (Gaza) បានចាប់ផ្តើមបាញ់រុក្ខីក្តែតបន្ទាប់ពីបានព្រមានអ៊ីស្រាអែលឱ្យចាកចេញពីកន្លែងនោះដែលនេះបានធ្វើឱ្យមានការវាយប្រហារតាមអាកាសតបតវិញពីអ៊ីស្រាអែល។ មនុស្សយ៉ាងហោចណាស់ ២៣២នាក់ក្នុងនោះរួមមានស្ត្រី និងកូនក្មេងជាង ១០០នាក់ផង ត្រូវបានសម្លាប់នៅក្នុងតំបន់ហ្គាហ្សា (Gaza) ក្នុងរយៈពេល ១០ថ្ងៃនៃការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់អ៊ីស្រាអែល។ ចំណែកនៅក្នុងប្រទេសអ៊ីស្រាអែលវិញ មនុស្សចំនួន ១២នាក់បានបាត់បង់ជីវិត។ អ៊ីស្រាអែលបានប្រកាសថា រុក្ខីក្តែតប្រហែល ៤.០០០គ្រាប់បានបាញ់ស្រោចមកលើទឹកដីអ៊ីស្រាអែលដោយក្រុមសកម្មប្រយុទ្ធក្នុងតំបន់ហ្គាហ្សា (Gaza)។^៨ នេះគឺជាការប្រយុទ្ធគ្នាខ្លាំងបំផុតរវាងអ៊ីស្រាអែលនិងពួកសកម្មប្រយុទ្ធក្នាហ្គាហ្សា ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ២០១៤ ។^៩

^៦ ផាញ៉ូ សារឿន៖ “កម្រងអត្ថបទជំនួយស្តារតីស្តីពី ជំនួយបាយការបរទេស” ឆ្នាំ២០២០ ទំព័រ១៦៤-១៦៥។
^៧ Wang Jin, “China’s Middle East Dilemma: Israel or Palestine?”, thediplomat, January 10, 2017, <https://thediplomat.com/2017/01/chinas-middle-east-dilemma-israel-or-palestine/> (accessed May 29, 2021 at 2:37pm)
^៨ Bbc, “Israeli-Palestinian ceasefire comes into effect”, May 21, 2021, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-57195537> (accessed May 21, 2021 at 11:46am)
^៩ Xinhua, “Israel, Hamas agree to start ceasefire early Friday”, May 21, 2021, http://www.xinhuanet.com/english/2021-05/21/c_139959449.htm (accessed May 21, 2021 at 12:10pm)

៤. ស្ថានភាពជាបច្ចុប្បន្ន

នៅថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១ បទឈប់បាញ់រវាងអ៊ីស្រាអែល និងប៉ាឡេស្ទីន ចូលជាធរមាន។ ដោយបាននាំមកនូវការបញ្ចប់ការទម្លាក់គ្រាប់បែកអស់រយៈពេល ១១ថ្ងៃដែលបានសម្លាប់មនុស្សជាង ២៤០នាក់ដែលភាគច្រើននៅក្នុងតំបន់ហ្គាហ្សា (Gaza)។ បទឈប់បាញ់គ្នារវាងអ៊ីស្រាអែល និងក្រុមសកម្មប្រយុទ្ធប៉ាឡេស្ទីនហាម៉ាស (Hamas) នៅក្នុងតំបន់ហ្គាហ្សា (Gaza)។¹⁰ នាយករដ្ឋមន្ត្រីអ៊ីស្រាអែល លោក Benjamin Netanyahu បានប្រកាសថា គណៈរដ្ឋមន្ត្រីសន្តិសុខអ៊ីស្រាអែលបានយល់ព្រមនូវការឈប់បាញ់ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ពីបទឈប់បាញ់គ្នារវាងអេហ្ស៊ីប ជាមួយហាម៉ាសនៅហ្គាហ្សាស្រ្តីប។ សេចក្តីសម្រេចនេះបានធ្វើឡើង បន្ទាប់ពីមានការពិភាក្សារយៈពេល២ម៉ោងកន្លះ និងត្រូវបានយល់ព្រមជាឯកច្ឆន្ទដោយរដ្ឋមន្ត្រី។ ជាមួយគ្នានេះ អ្នកនាំពាក្យក្រុមហាម៉ាសនៅហ្គាហ្សា លោក Hazem Qassem បាននិយាយថា "ប្រធានការិយាល័យនយោបាយរបស់ហាម៉ាសលោក Ismail Haniyeh ត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីពេលវេលានៃការឈប់បាញ់គ្នាដោយប្រទេសអេហ្ស៊ីប។ អ្នកសំរបសំរួលអេហ្ស៊ីបបានជូនដំណឹងដល់ហាម៉ាសថា អ៊ីស្រាអែល បានយល់ព្រមអោយមានបទឈប់បាញ់គ្នាហើយ ដូច្នេះយើងក៏យល់ព្រមអោយមានបទឈប់បាញ់គ្នាដែរ។ យើងបានទទួលការធានាពីអ្នកសម្រុះសម្រួលថា ការណ្តានពានលើតំបន់ហ្គាហ្សានឹងបញ្ចប់"។¹¹ សហរដ្ឋអាមេរិក សាទរឈប់បាញ់គ្នា លោក ចូ បៃដិន បាននិយាយថា "សហរដ្ឋអាមេរិក នឹងធ្វើការតាមរយៈអង្គការសហប្រជាជាតិនិងអ្នកពាក់ព័ន្ធអន្តរជាតិដទៃទៀត ដើម្បីផ្តល់ជំនួយមនុស្សធម៌យ៉ាងឆាប់រហ័ស និងដើម្បីគាំទ្រដល់ការគាំទ្រជាអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រជាជននៅហ្គាហ្សានិងនៅក្នុងកិច្ចប្រឹងប្រែងកសាងឡើងវិញនៅហ្គាហ្សា យើងនឹងធ្វើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការនេះជាមួយភាពជាដៃគូពេញលេញ ជាមួយអាជ្ញាធរប៉ាឡេស្ទីន មិនមែនហាម៉ាសទេ ក្នុងទង្វើរមួយ ដែលមិនអនុញ្ញាតឱ្យក្រុមហាម៉ាសរារាំងប្លង់អន្តរជាតិយោធារបស់ខ្លួន"។¹² ចំណែកចិនវិញក៏បានស្វាគមន៍បទឈប់បាញ់ និងអំពាវនាវអោយបន្តកិច្ចពិភាក្សាសន្តិភាព។ ចិនថា សហគមន៍អន្តរជាតិត្រូវចាំបាច់ត្រូវ "យោងដៃជួយ" ដល់តំបន់នេះ ហើយចិនសន្យាជួយ ១លានដុល្លារជាជំនួយគ្រោះអាសន្ន និង១លានដុល្លារទៀតដល់កិច្ចខិតខំរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិសំរាប់ប្រជាជនប៉ាឡេស្ទីន។ ចិនក៏នឹងផ្តល់វ៉ាក់សាំងកូវីដ១៩ចំនួន២សែនដល់ប៉ាឡេស្ទីនផងដែរ។ អ្នកនាំពាក្យក្រសួងការបរទេសចិនលោក ចោ លីជឿន Zhao Lijian បានមានប្រសាសន៍ថា ចិនស្វាគមន៍បទឈប់បាញ់រវាងភាគីទាំងពីរក្នុងជម្លោះអ៊ីស្រាអែល-ប៉ាឡេស្ទីនហើយសង្ឃឹមថាភាគីពាក់ព័ន្ធអនុវត្តបទឈប់បាញ់និងការបញ្ចប់អំពើហិង្សាដោយយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់។ សហគមន៍អន្តរជាតិនឹងជំរុញអោយបន្តកិច្ចពិភាក្សារកសន្តិភាពរវាងប៉ាឡេស្ទីននិងអ៊ីស្រាអែល និងសំរេចបានដំណោះស្រាយត្រឹមត្រូវពិស្តារ ព្រមទាំងបឺតថេរមួយចំពោះបញ្ហាប៉ាឡេស្ទីន

¹⁰ ibid
¹¹ Xinhua, "Israel, Hamas agree to start ceasefire early Friday", May 21, 2021, http://www.xinhuanet.com/english/2021-05/21/c_139959449.htm (accessed May 21, 2021 at 12:10pm)
¹² Channelnewsasia, "Biden hails ceasefire, vows US will help Gaza with humanitarian aid", May 21, 2021, <https://www.channelnewsasia.com/news/world/israel-palestinian-hamas-ceasefire-biden-us-diplomacy-aid-14854948> (accessed May 21, 2021 at 12:02pm)

ឈរលើមូលដ្ឋានដំណោះស្រាយរដ្ឋាភិបាល។¹³ សង្គ្រាមនេះ ដូចសង្គ្រាមលើកមុនៗ គឺបានបញ្ចប់ដោយមិនមាននរណា ឈ្នះ នរណាចាញ់ច្បាស់លាស់។ ដូចជាសង្គ្រាមមុនៗ ការប្រយុទ្ធគ្នាត្រូវបានបញ្ចប់ដោយបទឈប់បាញ់ក្រៅផ្លូវការ មួយ ដែលចរចាដោយអេហ្ស៊ីប និងអ្នកសម្រុះសម្រួលដទៃទៀត ដែលលក្ខខណ្ឌជាក់លាក់មិនត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយជា សាធារណៈ។¹⁴ បទឈប់បាញ់កាលពីមុនបានបញ្ឈប់ការប្រយុទ្ធគ្នាដោយជោគជ័យ ប៉ុន្តែមានលក្ខណៈផុយស្រួយ។ អ៊ីស្រាអែល និងក្រុមហាម៉ាស បានធ្វើសង្គ្រាមចំនួន៤ លើក និងបាញ់គ្នាជាច្រើនលើករាប់មិនអស់ ចាប់តាំងពីក្រុម ឧទ្ធាមនេះបានដណ្តើមកាន់កាប់តំបន់ហ្គាហ្សាពីកងកម្លាំងរបស់អាជ្ញាធរប៉ាឡេស្ទីនកាលពីឆ្នាំ២០០៧។¹⁵

៥. គោលនយោបាយការបរទេសចិននៅមជ្ឈិមបូព៌ា

អ៊ីស្រាអែលបានទទួលស្គាល់សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិននៅខែមករាឆ្នាំ១៩៥០ជារដ្ឋដំបូងនៅមជ្ឈិមបូព៌ា ដែលធ្វើដូច្នោះ ចំណែកចំណងការទូតរវាងចិននិងអ៊ីស្រាអែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ក្នុងឆ្នាំ ១៩៥២។¹⁶ ចាប់តាំងពីពេលនោះមកប្រទេសទាំងពីរបានបង្កើតទំនាក់ទំនងឈានដល់ដំណើរទស្សនកិច្ចជាប្រវត្តិសា ត្រូវរបស់ប្រធានាធិបតីចិន Jiang Zeming ទៅកាន់ប្រទេសអ៊ីស្រាអែលក្នុងឆ្នាំ២០០០ ។¹⁷ ចំពោះប៉ាឡេស្ទីនវិញនៅ ក្នុងទសវត្សឆ្នាំ ១៩៦០ ប្រទេសចិនគឺជាប្រទេសមិនមែនអាវ៉ាប់ដំបូងគេដែលមានទំនាក់ទំនងការទូតជាមួយអង្គការ រំដោះប៉ាឡេស្ទីន(PLO) ។ ទីក្រុងប៉េកាំងបានគាំទ្រជាយូរមកហើយនូវការបង្កើតរដ្ឋប៉ាឡេស្ទីនឯករាជ្យនិងអធិបតេយ្យ មួយនៅក្នុងព្រំដែនឆ្នាំ១៩៦៧។¹⁸ ប្រទេសចិនក៏ជាប្រទេសទីមួយដែលបានបើកការិយាល័យតំណាងមួយរបស់ខ្លួននៅ

¹³ france24, “China welcomes Gaza ceasefire, calls for return to peace talks”, May 21, 2021, <https://www.france24.com/en/live-news/20210521-china-welcomes-gaza-ceasefire-calls-for-return-to-peace-talks> (accessed May 22, 2021 at 10:38am)

¹⁴ សុខ វេងឈាង៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១៖ “តើអ្វីជាលទ្ធផលនៃសង្គ្រាមនៅហ្គាហ្សាថ្មីៗនេះ?” ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, www.postkhmer.com/អន្តរជាតិ/តើអ្វីជាលទ្ធផលនៃសង្គ្រាមនៅហ្គាហ្សាថ្មីៗនេះ (accessed May 24, 2021 at 9:05pm)

¹⁵ JOSEPH KRAUSS, “EXPLAINER: What was the outcome of the latest Gaza war?”, apnews, May 21, 2021, <https://apnews.com/article/what-was-the-outcome-of-israel-gaza-war-4f94e80a9d6f53ecd5353db83ed27526> (accessed May 24, 2021 at 9:16pm)

¹⁶ Israel Ministry of foreign affairs, “China and Israel celebrate 25 years of diplomatic relations”, January 24, 2017, <https://mfa.gov.il/MFA/PressRoom/2017/Pages/China-and-Israel-celebrate-25-years-of-diplomatic-relations-24-January-2017.aspx#:~:text=On%2024%20January%201992%2C%20in,relations%20between%20the%20two%20count ries.> (accessed May 20, 2021 at 3:34pm)

¹⁷ Jewishvirtuallibrary, “Israel’s International Relations: Israel-China Relations”, <https://www.jewishvirtuallibrary.org/israel-china-relations> (accessed May 28, 2021 at 3:49pm)

¹⁸ Ramzy Baroud, Romana Rubeo, “Will China abandon the Palestinians?”, October 23, 2018, <https://www.aljazeera.com/opinions/2018/10/23/will-china-abandon-the-palestinians> (accessed May 21, 2021 at 7:42pm)

ក្នុងដែនដីប៉ាឡេស្ទីនក្នុងដើមទសវត្សរ៍៦០ និងក៏ធ្លាប់ទទួលលោក Yasser Arafat ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៦៣។¹⁹ នៅឆ្នាំ ២០០៧ ចិនថាខ្លួននៅតែប្តេជ្ញាចិត្តដើម្បីបុព្វហេតុនៃប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ដើម្បីរួមការតស៊ូ ការប្តេជ្ញាចិត្តដោយខ្លួនឯង របស់ប៉ាឡេស្ទីន។ នៅខែវិច្ឆិកាឆ្នាំ ២០០៨ ប្រធានាធិបតីចិនលោកហ្វីជីនតានិងប្រធានអាជ្ញាធរជាតិប៉ាឡេស្ទីន Mahmoud Abbas បានផ្តល់ការអបអរសាទរយ៉ាងកក់ក្តៅដើម្បីអបអរសាទរខួបលើកទី ២០ នៃការបង្កើត ទំនាក់ទំនងការទូតជាផ្លូវការរវាងចិននិងប៉ាឡេស្ទីន។ លោកហ្វីបានលើកឡើងថា “ប្រទេសចិនតែងតែជាអ្នកគាំទ្រដ៏ មុតមាំចំពោះបុព្វហេតុត្រឹមត្រូវរបស់ប៉ាឡេស្ទីននិងដំណើរការសន្តិភាពមជ្ឈិម”។²⁰ នៅឆ្នាំ២០១២ ប្រទេសចិនត្រូវបាន អំពាវនាវឱ្យមានការយកចិត្តទុកដាក់បន្ថែមទៀតចំពោះបញ្ហានៅដើមបូព៌ា។ ប៉ាឡេស្ទីន បានស្វាគមន៍អបអរសាទរ ចំពោះបំណងល្អរបស់ចិន។²¹ កាលពីមុនគោលនយោបាយការបរទេសរបស់ចិនបានរក្សាគោលជំហរវិញ្ញាណកម្មលាក់ មុខTMតែនយោបាយការបរទេសចិននៅមជ្ឈិមបូព៌ាមានការផ្លាស់ប្តូរ ដោយការសម្របខ្លួន និងបន្តផ្តល់ការប្រយោជន៍ ចេះវិវត្តនាពេលអនាគតអាចរួមបញ្ចូលតួនាទីកាន់តែសកម្មនៅក្នុងដំណើរការសន្តិភាពអ៊ីស្រាអែល-ប៉ាឡេស្ទីន។ មជ្ឈិមបូព៌ាជាទស្សនវិស័យសន្តិសុខថាមពលរបស់ចិន។ គោលនយោបាយការបរទេសចិននៅមជ្ឈិមបូព៌ាមាន៣សំ ខាន់ៗ៖ ១.ទំនាក់ទំនងពហុភាគី ២.ការសម្របខ្លួនធ្វើឱ្យទំនាក់ទំនងវិជ្ជមានអាទិភាពជាយុទ្ធសាស្ត្រ²² ៣. សត្រូវរបស់ មិត្ត ប៉ុន្តែមិនមែនជាសត្រូវរបស់ខ្ញុំ។²³

៥.១. ជំហររបស់ចិនចំពោះជម្លោះ រវាងប៉ាឡេស្ទីន-អ៊ីស្រាអែល

រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសចិនលោក វ៉ាង យីបានបង្ហាញជំហររបស់ចិនចំពោះជម្លោះ រវាងប៉ាឡេស្ទីន-អ៊ីស្រាអែល៣ ចំណុច៖²⁴

¹⁹ នុយ ប៊ែរណាដែត៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣៖ “ប្រធានាធិបតីចិនជួបសន្ទនាជាមួយលោក Abbas មុននឹងជួបលោក Netanyahu” វិទ្យុបារាំង, www.rfi.fr/km/chinese-president-met-abbas%E2%80%8B%E2%80%8B-before-receiving-%E2%80%8B%E2%80%8Bnetanyahu%E2%80%8B (accessed May 19, 2021 at 9:31pm)

²⁰ Chris Zambelis, “China’s Palestine Policy”, Jamestown, March 4, 2009, <https://jamestown.org/program/chinas-palestine-policy/> (accessed May 21, 2021 at 7:18pm)

²¹ នុយ ប៊ែរណាដែត៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១២ “ចិនមានបំណងយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះបញ្ហានៅដើមបូព៌ា” វិទ្យុបារាំង, <https://www.rfi.fr/km/china-appell%C3%A9e-%C3%A0-impliquer-au-propche-orient> (accessed May 18, 2021 at 8:39pm)

²² yris.yira, “Potential Peacemaker or Just Another Spectator?: China’s Relations with Israel and Palestine, and Its Prospect as a Broker for Peace”, <http://yris.yira.org/comments/2249> (accessed May 21, 2021 at 3:34pm)

²³ ឈាង បុប្ផា៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ “នៅពេលដែលចិនចាប់អារម្មណ៍តំបន់ដើមបូព៌ា” វិទ្យុបារាំង, <https://www.rfi.fr/km/asia/20180711-%E2%80%8Bchina-new-diplomatie-middle-east> (accessed May 20, 2021 at 9:39pm)

²⁴ Bernama, “Chinese Foreign Minister expounds on China’s position on Palestinian-Israeli conflict”, theedgemarkets, May 16, 2021, <https://www.theedgemarkets.com/article/chinese-foreign-minister-expounds-chinas-position-palestinianisraeli-conflict> (accessed 18, 2021 at 11:09am)

ទី១. ដើមហេតុនៃការកើនឡើងនៃស្ថានភាពនេះ គឺដោយសារការមិនមានដំណោះស្រាយណាមួយអស់រយៈពេលជាយូរមកហើយ ដែលអាចដោះស្រាយបញ្ហាប៉ាឡេស្ទីនបាន។ ជាពិសេសក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំថ្មីៗនេះ ដំណើរការសន្តិភាពនៅមជ្ឈិមបូព៌ាបានឃ្នាតឆ្ងាយពីផ្លូវដើម ហើយដំណោះស្រាយរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិមិនត្រូវបានអនុវត្តដោយយកចិត្តទុកដាក់នោះទេ ជាពិសេសសិទ្ធិរបស់ប៉ាឡេស្ទីនក្នុងការកសាងរដ្ឋឯករាជ្យមួយត្រូវបានរំលោភបំពានជាបន្តបន្ទាប់ និងស្ថានភាពលំបាករបស់ប្រជាជនប៉ាឡេស្ទីនដែលនាំឱ្យកាន់តែអាក្រក់ឡើងៗនៃការប្រឈមមុខរបស់ប៉ាឡេស្ទីន និងអ៊ីស្រាអែល ព្រមទាំងការជម្លោះម្តងហើយម្តងទៀត។ បើគ្មានដំណោះស្រាយពិតប្រាកដនៃបញ្ហាប៉ាឡេស្ទីនទេនោះ ប៉ាឡេស្ទីន និងអ៊ីស្រាអែល ក៏ដូចជាមជ្ឈិមបូព៌ានឹងមិនអាចទទួលបានសន្តិភាពពិតប្រាកដនោះទេ។

ទី២. អ្វីដែលកំពុងគាបសង្កត់ពេលនេះគឺបទល្មើសបាញ់គ្នា និងការបញ្ឈប់អំពើហិង្សា ហើយក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខត្រូវមានទំនួលខុសត្រូវក្នុងការស្វែងរកការដំណោះស្រាយទាំងនោះឱ្យបានឆាប់។ ប្រទេសចិនក្នុងនាមជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខសម្រាប់ខែឧសភា បានជំរុញឱ្យក្រុមប្រឹក្សានេះធ្វើកិច្ចពិគ្រោះយោបល់ជាបន្ទាន់ចំនួនពីរ ស្តីពីជម្លោះរវាងប៉ាឡេស្ទីន-អ៊ីស្រាអែល និងបានធ្វើសេចក្តីព្រាងសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានក្នុងគោលបំណងដើម្បីដឹកនាំក្រុមប្រឹក្សានេះឱ្យអនុវត្តសកម្មភាពទាំងនោះ។

ទី៣. មធ្យោបាយចុងក្រោយមួយចេញពីបញ្ហាប៉ាឡេស្ទីន គឺស្ថិតនៅក្នុងការអនុវត្តដំណោះស្រាយរវាងរដ្ឋទាំងពីរ។ ប្រទេសចិននឹងធ្វើជាម្ចាស់ផ្ទះនៃការជជែកដេញដោលគ្នាដោយបើកចំហទៅលើបញ្ហាជម្លោះរវាងប៉ាឡេស្ទីន- អ៊ីស្រាអែល នៅឯក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ ហើយរំពឹងថាគ្រប់ភាគីទាំងអស់នឹងបញ្ចេញសំឡេងរួមគ្នាលើបញ្ហានេះ។

៦. ជម្លោះរវាងអ៊ីស្រាអែល និងប៉ាឡេស្ទីន ក្នុងបរិបទនិងនិរន្តរភាព

ប្រទេសចិននឹងរុស្ស៊ីបានត្រៀមខ្លួនជាស្រេចដើម្បីធ្វើជាម្ចាស់ផ្ទះកិច្ចពិភាក្សារវាងអ៊ីស្រាអែលនិងប៉ាឡេស្ទីនក្នុងគោលបំណងបញ្ឈប់អំពើហិង្សាដែលកំពុងកើនឡើងនៅតំបន់ហ្គាហ្សា។²⁵ រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសចិនលោក វ៉ាង យី បាននិយាយថាប្រទេសចិននឹងបង្កើនកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីលើកកម្ពស់កិច្ចចរចាសន្តិភាពនិងបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ។ យើងសូមបញ្ជាក់ម្តងទៀតនូវការអញ្ជើញរបស់អ៊ីស្រាអែលនិងប៉ាឡេស្ទីនដើម្បីចរចានៅក្នុងប្រទេសចិនហើយយើងស្វាគមន៍អ្នកតំណាងនៃភាគីទាំង២មកកាន់ប្រទេសចិនសម្រាប់ការចរចាដោយផ្ទាល់។²⁶ ការដែលលោកវ៉ាងចង់ធ្វើជាម្ចាស់ផ្ទះកិច្ចចរចាសន្តិភាពរវាងអ៊ីស្រាអែលនិងប៉ាឡេស្ទីនមិនត្រឹមតែជាសារមួយទៅកាន់សហរដ្ឋអាមេរិកប៉ុណ្ណោះទេប៉ុន្តែក៏ជាគោលបំណងរបស់ទីក្រុងប៉េកាំងក្នុងការ

²⁵ Tass, "Russia ready to host talks between Palestine, Israel", March 31, 2021, <https://tass.com/politics/1272649> (accessed May 18, 2021 at 11:39am)

²⁶ Reuters, "China plans to invite Palestinians and Israelis for talks - Al-Arabiya", March 24, 2021, <https://www.reuters.com/article/us-china-mideast-israel-yemen-idUSKBN2BG10E> (accessed May 17, 2021 at 9:33am)

ចូលរួមដោយខ្លួនវាផ្ទាល់នៅក្នុងបញ្ហាដែលប្រឈមមុខនឹងមជ្ឈឹមបូព៌ា ដែលចិនជាតួអង្គសំខាន់ដើម្បីជំរុញបទល្មើសបាញ់ តួនាទីក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ និងសន្តិភាព។²⁷ ចិនជាប្រទេសទីមួយដែលនាំប្រេងអ៊ីរ៉ង់ចូលក្នុងស្រុក។ នៅអង្គការសហប្រជាជាតិ ចិនបានបដិសេធមិនដាក់ទណ្ឌកម្មបែបយ៉ាងដូចជាទណ្ឌកម្មដែលបណ្តាបស្ទិមប្រទេសបានដាក់ទៅលើអ៊ីរ៉ង់។ ដោយឡែក អ៊ីស្រាអែលបានដាក់កំហិតដល់អ៊ីរ៉ង់ធ្វើយ៉ាងណាបញ្ឈប់សកម្មភាពពង្រីកធាតុអុយរ៉ាញ៉ូអោយបាន នៅរដូវក្តៅ ឆ្នាំ២០១៣។ ក្នុងទំនាក់ទំនងខ្លួនជាមួយអ៊ីស្រាអែល ក្រុងប៉េកាំងសង្ឃឹមថានឹងអាចបន្ថយឥទ្ធិពលរបស់អាមេរិកទៅលើអ៊ីស្រាអែលបានខ្លះ។²⁸ កាលពីឆ្នាំ២០១៧ ប៉ាឡេស្ទីនចង់ឱ្យចិនជំនួសអាមេរិកក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាជាមួយអ៊ីស្រាអែល។²⁹ បើក្រឡេកមើលម្ខាងដែលអ៊ីស្រាអែលមានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយសហរដ្ឋអាមេរិកនោះ ហើយបើក្រឡេកមើលម្ខាងទៀតរវាងប្រទេសចិននិងអ៊ីស្រាអែលមានទំនាក់ទំនងពិសេសមួយដែលវិលត្រឡប់មករកប្រវត្តិសាស្ត្រហើយមានមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃតម្រូវការសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមទំនើបប៉ុន្តែសហរដ្ឋអាមេរិកមានការព្រួយបារម្ភ អំពីការកើនឡើងនូវទំនាក់ទំនងចិននិងអ៊ីស្រាអែល។³⁰ ថ្វីបើមានជម្លោះប៉ាឡេស្ទីននិងអ៊ីស្រាអែល ចិនបានប្រើភាពបទបែនយ៉ាងខ្លាំងដើម្បីកុំឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភាគីណាមួយ ឥរិយាបថចិននាពេលនេះក៏ចំពេលមានការប្រកួតប្រជែងគ្នាខ្លាំងរវាងមហាអំណាចទាំងពីរ។

៧. អង្គការសហប្រជាជាតិ

កាលពីឆ្នាំ២០១៧ អង្គការសហប្រជាជាតិផ្តោលទោសសហរដ្ឋអាមេរិក ពីរឿងទទួលស្គាល់ហ្វេរុយសាឡឹម។ បន្ទាប់ពីរដ្ឋាភិបាលលោកដូណាល់ ត្រាំ បានទទួលស្គាល់ ទីក្រុងហ្វេរុយសាឡឹម ជារដ្ឋធានីរបស់អ៊ីស្រាអែល។ ប្រទេស១២៨ ក្នុងនោះមានប្រទេសធំៗនៅអឺរ៉ុប ដែលសុទ្ធតែជាសម្ព័ន្ធមិត្តរបស់អាមេរិក បានរួមគ្នា បោះឆ្នោតអនុម័តសេចក្តីសម្រេចចិត្ត ដែលមានខ្លឹមសារផ្តោលទោសសហរដ្ឋអាមេរិកនេះ បើទោះបីជាលោកដូណាល់ ត្រាំ បានគំរាមថានឹងផ្តាច់ជំនួយហិរញ្ញវត្ថុក៏ដោយ។³¹ សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនដែលកាន់តំណែងជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ

²⁷ Ali Abo Rezeg, “China’s offer to host Israel-Palestine talks is opportunity”, aa, April 06, 2021, <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/-china-s-offer-to-host-israel-palestine-talks-is-opportunity-/2199446> (accessed May 17, 2021 at 8:39pm)

²⁸ ព្រំ សៀន សូលីណា៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ “ចិនទទួលមេដឹកនាំអ៊ីស្រាអែលនិងប៉ាឡេស្ទីននៅសប្តាហ៍ក្រោយ” វិទ្យុបារាំង, <https://www.rfi.fr/km/La-Chine-accueillera-Netanyahu-et-Abbas> (accessed May 19, 2021 at 8:29pm)

²⁹ តន ចាន់វិទ្យាវ៉ា៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧៖ “ប៉ាឡេស្ទីនចង់ឱ្យចិនជំនួសអាមេរិកក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាជាមួយអ៊ីស្រាអែល” ថ្មីៗ, <https://thmeythmey.com/?page=detail&id=60093> (accessed May 24, 2021 at 9:11pm)

³⁰ Zhu Zhiqun, “Israel: Caught between a rock and a hard place with China and the US”, thinkchina, November 22, 2019, <https://www.thinkchina.sg/israel-caught-between-rock-and-hard-place-china-and-us> (accessed May 24, 2021 at 9:29pm)

³¹ ម៉ម ពិសី៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧ “អង្គការសហប្រជាជាតិផ្តោលទោសសហរដ្ឋអាមេរិក ពីរឿងទទួលស្គាល់ហ្វេរុយសាឡឹម” វិទ្យុបារាំង, www.rfi.fr/km/america/អង្គការសហប្រជាជាតិ-ផ្តោលទោស-សហរដ្ឋអាមេរិក-រឿង-ទទួលស្គាល់-ក្រុង-ហ្វេរុយសាឡឹម (accessed May 20, 2021 at 10:39pm)

អ.ស.បនៅខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១នេះបានព្យាយាមជាច្រើនដងក្នុងប៉ុន្មានថ្ងៃថ្មីៗនេះរួមជាមួយប្រទេសដទៃទៀតដើម្បី ឱ្យមានដំណោះស្រាយមួយដែលត្រូវបានអនុវត្ត។ ទោះយ៉ាងណាកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងនេះបានបរាជ័យដោយសារតែ មានការប្រឆាំងពីសហរដ្ឋអាមេរិក។ ទន្ទឹមនឹងនេះរដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសចិនលោកវ៉ាងយីបានរំលឹកឡើងវិញនូវតម្រូវការ សម្រាប់ការសន្តិភាពនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃដំណោះស្រាយនៃរដ្ឋទាំងពីរ។³²

៨. ការលើកឡើងពីដំណោះស្រាយរបស់ចិន

ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងស្ថានភាពតានតឹងបច្ចុប្បន្នរដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសចិន លោក វ៉ាង យីបានដាក់ចេញនូវ សំណើ ៤ ចំណុច៖³³

ទី១.បទឈប់បាញ់និងការបញ្ឈប់អំពើហិង្សាគឺជាអាទិភាពដំបូងបង្អស់។ ប្រទេសចិនថ្កោលទោសយ៉ាងខ្លាំង ចំពោះអំពើហិង្សាប្រឆាំងនឹងជនស៊ីវិល ហើយជាថ្មីម្តងទៀតបានជំរុញឱ្យភាគីទាំងពីរបញ្ឈប់ជាបន្ទាន់នូវសកម្មភាព យោធា និងបញ្ឈប់សកម្មភាពដែលធ្វើឱ្យស្ថានភាពកាន់តែយ៉ាប់យឺតទៅ រួមទាំងការវាយប្រហារតាមអាកាស ការវាយ លុកលើដី និងការបាញ់គ្រាប់រុក្ខិត។

ទី២.ជំនួយមនុស្សធម៌គឺជាតម្រូវការបន្ទាន់។ ប្រទេសចិនទទួលបានស៊ីស្រាអែលឱ្យបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ដោយអនុលោមតាមសន្និសីទអន្តរជាតិ ដោយលើកចោលរាល់ការរាំងស្ទះ និងការឡោមព័ទ្ធតំបន់ហ្គាហ្សាឱ្យបាន ឆាប់តាមដែលអាចធ្វើទៅបានដើម្បីធានានូវសុវត្ថិភាព និងសិទ្ធិរបស់ជនស៊ីវិលនៅក្នុងទឹកដីប៉ាឡេស្ទីនដែលខ្លួនកាន់ កាប់ ហើយផ្តល់នូវជំនួយមនុស្សធម៌។ សហគមន៍អន្តរជាតិត្រូវផ្តល់ជំនួយមនុស្សធម៌ដល់ប៉ាឡេស្ទីន ហើយអង្គការ សហប្រជាជាតិត្រូវតែដើរតួនាទីសម្របសម្រួលដើម្បីចៀសវាងគ្រោះមហន្តរាយមនុស្សធម៌ធ្ងន់ធ្ងរ។

ទី៣.ការគាំទ្រពីអន្តរជាតិគឺជាកាតព្វកិច្ចចម្បងមួយ។ ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិត្រូវតែ ចាត់វិធានការយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ទៅលើជម្លោះរវាងប៉ាឡេស្ទីន - អ៊ីស្រាអែល ដែលបញ្ជាក់ជាថ្មីនូវការគាំទ្ររបស់ខ្លួនចំពោះ ដំណោះស្រាយរវាងរដ្ឋ និងរដ្ឋ និងជំរុញឱ្យស្ថានភាពនេះធូរស្រាលវិញនៅពេលឆាប់ៗនេះ។

ទី៤.ដំណោះស្រាយរវាងរដ្ឋទាំងពីរគឺជាមធ្យោបាយគ្រឹះ។ ប្រទេសចិនគាំទ្រភាគីទាំងពីរក្នុងការបន្តកិច្ចចរចា សន្តិភាពដោយផ្អែកលើដំណោះស្រាយរវាងរដ្ឋទាំង ២ ឱ្យបានឆាប់ដើម្បីបង្កើតរដ្ឋករាជ្យមួយរបស់ប៉ាឡេស្ទីនដែល ទទួលបានអធិបតេយ្យភាពពេញលេញជាមួយទីក្រុងយេរូសាឡឹមខាងកើតដែលជារដ្ឋធានីរបស់ខ្លួន និងផ្អែកទៅលើព្រំ ដែនឆ្នាំ ១៩៦៧ និងជាមូលដ្ឋាននៃការរួមរស់ដោយសន្តិភាពរបស់ប៉ាឡេស្ទីន និងអ៊ីស្រាអែល ការទទួលស្គាល់នូវការរួម រស់ជាមួយគ្នាប្រកបដោយសុខដុមរមនានៃប្រជាជាតិអាវ៉ាប់ និងជ្វីហ្វ ព្រមទាំងទទួលស្គាល់នូវសន្តិភាពយូរអង្វែងនៅ មជ្ឈិមបូព៌ា។

³² Mu Cui, "Israel-Gaza crisis: China fears instability in Middle East", Dw, May 19, 2021, <https://www.dw.com/en/israel-gaza-china-conflict/a-57586757> (accessed May 20, 2021 at 2:51pm)
³³ Xinhua, "China puts forward four-point proposal regarding Palestine-Israel conflict", May 17, 2021, http://www.xinhuanet.com/english/2021-05/17/c_139950043.htm (accessed May 18, 2021 at 10:42am)

៩. សន្និដ្ឋាន

នយោបាយការបរទេសចិននៅមជ្ឈិមបូព៌ាមានដំណើរជាវិជ្ជមានតាមរយៈ ចិនអាចបំពេញតម្រូវការដល់ភាគីម្ខាងទៀត មិនលាក់មុខមាត់តែបង្ហាញមុខ ការអនុវត្តនយោបាយទំនាក់ទំនងពហុភាគី មិនជ្រៀតជ្រែកកិច្ចការផ្ទៃក្នុង សត្រូវរបស់មិត្តប៉ុន្តែមិនមែនជាសត្រូវរបស់ខ្ញុំ ទោះបីជាតំបន់នេះមានបញ្ហាតែចិនអាចទាញប្រយោជន៍ជាពិសេសមុខ មាត់ចិននៅលើឆាកអន្តរជាតិដែលផ្ទុយទៅនឹងអាមេរិកដែលមានលក់អារុដងៃម្ខាងការពារសិទ្ធិមនុស្ស។ ប៉ុន្តែទោះយ៉ាងណាក៏អាមេរិកមិនមែនជាអ្នកចាញ់នៅក្នុងជម្លោះនេះដែរ។ ចំណែកអង្គការសហប្រជាជាតិវិញនៅក្នុងជម្លោះនេះគឺមានទឹកមាត់សាប។

បើគិតពីបញ្ហាទ្វេភាគីរវាងប៉ាឡេស្ទីននិងអ៊ីស្រាអែល គឺមេដឹកនាំអ្នកឈ្នះ ពលរដ្ឋជាអ្នកចាញ់ ពោលគឺ ហេតុការណ៍នេះកើតឡើងចំពេលដែលមានវិបត្តិនយោបាយនៅអ៊ីស្រាអែលដោយលោក Nethanyahu ជិតឈានដល់ការបង្កើតរដ្ឋាភិបាលថ្មី និងទម្លាក់លោកចេញពីតំណែង បន្ទាប់ពីការបោះឆ្នោតមិនមានអ្នកឈ្នះច្បាស់លាស់ចំនួន ៤៨ ក្នុងរយៈពេល២ឆ្នាំ។ ចំណែកប៉ាឡេស្ទីនគឺមានបញ្ហាផ្ទៃក្នុងមិនមានការឯកភាពជាតិ ជាសរុបលទ្ធផលនៃជម្លោះនេះគឺជាបទឈប់បាញ់ដ៏ផុយស្រួយ។